

TURISTIČNA NALOGA

OSNOVNA ŠOLA FRANCA LEŠNIKA - VUKA SLIVNICA PRI MARIBORU

37. državni festival Turizmu pomaga lastna glava

»ŠPORTNA DOŽIVETJA BOGATIJO MLADINSKI TURIZEM«

Po stopinjah planinskih vil

REKREACIJSKA VILINSKA POT

Mentorica: Simona Sabati

Avtorji naloge: Mia Praznik,
Filip Krobe,
Aina Meglič,
Živa Urh,
Urh Kovačič,
Žan Metelko,
Maruša Jarc,
Ela Megovec,
Lana Pondelak Fak

Slivnica pri Mariboru,

24. 2. 2023

POVZETEK

Učenci izbirnega predmeta turistična vzgoja smo se v okviru 37. festivala Turizmu pomaga lastna glava v sklopu teme »Športna doživetja bogatijo mladinski turizem« osredotočili na izboljšanje prepoznavnosti motokrosa v Orehovi vasi skozi športno aktivnost, ki je namenjena tako razvoju mladinskega kot tudi družinskega turizma. Pri oblikovanju aktivnosti smo upoštevali vse dimenzije trajnostnega razvoja.

Izhajali smo iz pravljic, pripovedk in bajk iz našega Pohorskega področja. Izdelali smo Rekreacijsko vilinsko pot, na kateri sledimo pripovednemu izročilu o gradišču in njegovih pravljичnih prebivalcih.

Izdelali bomo tudi spominek v obliki spominske majice, ki zaobjema dva simbola:

- motor (vezan na bogato tradicijo motokrosa v Orehovi vasi) in
- vilo (vezano na pripovedno tradicijo našega kraja in okolice).

Spominska majica je naravnana promocijsko in ima uporabno vrednost.

Ključne besede: motokros, mladinski športni turizem, reklama (promocija) in trženje, rekreacijska vilinska pot, zgodbarjenje

Kazalo vsebine:

1	UVOD	1
2	PRIPRAVA TURISTIČNE NALOGE.....	2
2.1	Metode raziskovalnega dela.....	2
2.2	Predstavitev učencev izbirnega predmeta turistična vzgoja	3
2.3	Izhodišča turistične naloge	3
2.3.1	Ciljna skupina.....	4
2.3.2	Cilji.....	4
3	PREDSTAVITEV KRAJA	5
3.1	Predstavitev kulturnih in naravnih znamenitosti kraja na rekreacijski vilinski poti.....	5
3.1.1	Slivniški grad	5
3.1.2	Grob talcev	6
3.1.3	Gradišče – utrjena višinska naselbina Čreta pri Slivnici	6
3.1.4	Slivniški ribniki.....	7
4	MLADINSKI TURIZEM.....	9
5	ZGODOVINA DRUŠTVA AMD OREHOVA VAS.....	11
5.1	Radizel – »svetovna kraljica vseh motokrosističnih prog«.....	13
5.2	Kaj je motokros?	15
5.3	MOTOKROS TEKMA KOT TRAJNOSTNI ŠPORTNI DOGODEK.....	16
6	ZGODBARJENJE KOT SMER TURISTIČNEGA RAZVOJA V SLOVENIJI	17
7	REKREACIJSKA VILINSKA POT	18
7.1	Razvojne možnosti Vilinske poti	20
7.2	Stroški izvedbe poti in promocijskega materija	21
7.3	PROMOCIJA IN TRŽENJE	22
8	ZAKLJUČEK	23
9	VIRI IN LITERATURA	24

Kazalo slik:

Slika 1: Slivniški dvorec (Vir: https://www.hoce-slivnica.si/vsebina/slivniski-dvorec---kulturene-znamenitosti-obcine-hoce---slivnica).	6
Slika 2: Grob talcev (lastni vir).....	6
Slika 3: Čreta pri Slivnici na senčenem digitalnem modelu reliefa z označeno sondo 1. (Vir: http://av.zrc-sazu.si/pdf/70/AV_70_17_Cresnar_Vinazza.pdf).....	7
Slika 4: Slivniški ribnik (Vir: https://www.geago.si/sl/pois/9509/slivniski-ribniki).....	8
Slika 5: Zemljevid proge (vir: http://www.orehova-vas.com/wp-content/uploads/2022/06/MX-Radizel-Model.jpg)	14

Slika 6: Motokros oprema (vir: https://www.foxracing.si/motokros/a1-honr-motokros-oprema-fox).....	15
Slika 7: Rekreatijska vilinska pot.....	19

1 UVOD

Naša naloga izpostavlja problem turistične ponudbe za mladino in mlade družine v Občini Hoče-Slivnica. Cilj naloge Po stopinjah planinskih vil je popestriti in razviti turistično ponudbo v Slivnici pri Mariboru in njeni okolici. Storytelling oz. zgodbarjenje se je po svetu že izkazal za učinkovito pot za popestritev in povečanje turistične ponudbe. Prav tako je pozitivno vplival na rast turističnega obiska. Zasnovana rekreacijska vilinska pot bi popestrila turistično ponudbo kraja in izkoristila potencial Slivniškega Pohorja ter okolice v okviru zgodbarjenja. Tematska rekreacijska pot bi povečala obiskanost in prepoznavnost našega kraja.

Rekreacijska pot je idealna rešitev, saj ni potrebno posegati v naravo. Potrebne bi bile le minimalne infrastrukturne spremembe. Tudi domačini, ki večinoma ne poznajo bajk in pripovedk z našega območja, bi lahko prepoznali pomen pripovedne tradicije in zgodovine kraja, ter v njima prepoznali razvojni potencial in razvili spoštovanje do domače kulturne dediščine ter zgodovine.

2 PRIPRAVA TURISTIČNE NALOGE

V tem delu naloge bomo predstavili pripravo turistične naloge in metode raziskovalnega dela ter seveda nas, mlade nadobudne raziskovalce krajevnega športa, tradicije in zgodovine v kraju.

Ko smo razmišljali o temi naše naloge, seveda nismo mogli mimo dejstva, da ima naš kraj zelo bogato tradicijo motociklizma. V Radizelu je tudi motokros proga, katera gosti oz. je gostila tako državna, kot tudi evropska in svetovna prvenstva. Dalje je bilo potrebno razmisliti, kako že tradicionalni športni dogodek obogatiti z aktivnostjo za mlade. Ker je v skupini veliko »knjižnih moljev«, se je porodila ideja, da naredimo rekreacijsko pot, na kateri bodo mladi in mladi po srcu sledili bajeslovnim bitjem in zgodbam s tega področja. Tako so nastali zametki rekreacijske vilinske poti, ki nas pelje po krajevnih zgodovinskih znamenitostih in naravnih biserih kraja.

2.1 Metode raziskovalnega dela

V turistični nalogi smo se poslužili metode analize sekundarnih virov, torej smo raziskovali pisne vire, ki vsebujejo bajke in pripovedke o krajih s Slivniškega Pohorja. Predvsem smo se osredotočili na bajke, ki omenjajo gradišče – resnično arheološko prazgodovinsko najdišče v Čreti. Prav tako smo raziskali zgodovinska dejstva o gradišču ter spomenikih, ki jih srečamo na poti.

Ker gre za rekreacijsko pot, smo vključili terensko delo, in sicer smo si na terenu ogledali, kje in kako bi naj pot tekla.

Izhodišče našega razmišljanja je organizacija športnih motokros tekem, zato smo s pomočjo pisnih virov raziskali začetke motokrosa v občini. Podrobneje smo se seznanili s športno kariero Saša Kraglja, ki danes skrbi za delovanje motokros proge in razvoj motokrosa v občini.

2.2 Predstavitev učencev izbirnega predmeta turistična vzgoja

Mia Praznik – stara sem 12 let, obiskujem 7. razred. Igram klavir, najraje pa berem knjige.

Filip Krobe – star sem 13 let, obiskujem 7. razred in živim v Radizelu. Treniram odbojko.

Aina Meglič – stara sem 12 let, igram violino, rada imam živali in uživam v plezanju po drevesih.

Živa Urh – stara sem 12 let, zelo rada berem in jem čokolado.

Urh Kovačič – star sem 13 let in obiskujem 8. razred. Rad igram nogomet.

Žan Metelko – star sem 13 let. Zelo rad telovadim in obiskujem fitness.

Maruša Jarc – stara sem 14 let, igram tenis in fotografiram.

Ela Megovec – stara sem 13 let, rada nakupujem in imam rada nalepke vseh vrst.

Patrik Pahor – star sem 13 let. Rad igram igrice in košarko.

Lana Pondelak Fak – stara sem 14 let. Govorim 3 jezike in igram odbojko.

2.3 Izhodišča turistične naloge

Naš izziv je bil vseskozi oblikovati in promovirati rekreacijsko pot, ki je promocijskega značaja za kraj. Želeli smo oblikovati pot, ki mladega obiskovalca popelje po naših gozdnih poteh, na katerih spoznava krajevno pripovedno in zgodovinsko tradicijo. Ker pa se zavedamo, da niso vsi literarno-zgodovinski navdušenci, smo načrtovali, da točke postanka obogatimo tudi s tablami, na katerih bodo prikazane vaje za telo.

Tako je nastala rekreacijska vilinska pot, ki zaobjema sprehajalno pot v pristni naravi, ki razmiga naše telo in poživi duha, ter na zabaven način pouči o zgodovini ter literarni tradiciji kraja.

Vilinska pot bo na voljo skozi vse leto, saj bo umeščena v naravo. Po njej nas bodo vodile table, s pomočjo katerih bomo sledili bajkam o gradišču, ter table z vajami za krepitev telesa.

Oblikovali bomo tudi spominsko majico, ki bi lahko bila na voljo na pomembnih motokros tekmah, na katerih bi seveda z reklamnim materialom in zemljevidom poti obiskovalce vabili na rekreacijsko vilinsko pot.

2.3.1 Ciljna skupina

Naša ciljna skupina so:

- obiskovalci motokrosa,
- dnevni obiskovalci in domačini,
- učenci OŠ Franca Lešnika - Vuka in OŠ Dušana Flisa Hoče.

2.3.2 Cilji

Osnovni cilj naloge je bil oblikovati rekreacijsko pot, ki bi bila privlačna za mladega človeka in na katero bi se rad vračal. Poleg osnovnega cilja smo zasledovali še nekatere druge, ki so prav tako velikega pomena:

- ekološka ozaveščenost (pot je oblikovana v skladu s priporočili trajnostnega razvoja),
- povezovanje in sodelovanje,
- patriotizem (ljubezen do domačega kraja in tradicije),
- spoštovanje kulturne in naravne dediščine,
- urjenje v javnem nastopanju,
- spoznavanje raziskovalne dejavnosti,
- inovativnost in podjetnost.

3 PREDSTAVITEV KRAJA

Občina Hoče-Slivnica je bila ustanovljena leta 1998 in se razteza na skoraj 5500 hektarjih površine. V njej živi preko 11.000 ljudi. Ob Spodnjih in Zgornjih Hočah ter Slivnico jo sestavljajo še naselja Bohova, Pivola, Hočko Pohorje, Slivniško Pohorje, Polana, Čreta, Radizel, Orehova vas, Hotinja vas in Rogoza. Občina ponuja obiskovalcem in občanom pohodne in kolesarske poti, ki omogočajo raziskovanje Pohorja v vseh letnih časih. V občini se nahajajo številne kulturne znamenitosti, kot so cerkev sv. Križa na Glivniku (Križna kapela), cerkev sv. Lenarta nad Reko na Pohorju, cerkev sv. Marije v Slivnici pri Mariboru, cerkev sv. Jurija v Spodnjih Hočah, dvorec Rogoza, Slivniški grad in grad Hompoš (danes Fakulteta za kmetijstvo in biosistemske vede Univerze v Mariboru). Med domačini in prebivalci okoliških krajev je občina znana predvsem po Botaničnem vrtu in Pohorski tržnici v Pivoli.

Občina med seboj povezuje vinorodna območja in pohorske gozdove. Med kmetijskimi dejavnostmi prevladujejo ekološko kmetovanje, vinogradništvo in gozdarstvo. Na kmetijah se vse bolj razvija turizem in druge dopolnilne dejavnosti, kot so storitve s kmetijsko mehanizacijo in razvoj domače obrti (prodaja lesa, izdelovanje izdelkov iz lesa), pridelovanje sadja in zelenjave ter izdelovanje živilskih pridelkov (domač kruh, domači jogurt in siri).

3.1 Predstavitev kulturnih in naravnih znamenitosti kraja na rekreacijski vilinski poti

3.1.1 Slivniški grad

Dvorec je prvič omenjen leta 1378, pozidan pa je bil že sredi 14. stoletja. Skozi stoletja je menjal več lastnikov. Hrvaški plemiči Koloniči so stavbo predelali v renesančni dvorec s tipično štirikrako zasnovo z notranjim dvoriščem in vodnim jarkom okoli oboda. Dvorec so tudi krasili štiri okrogli vogalni stolpi. Kasneje so videz stavbe spreminjali Herbersteini, sedanja podoba je nastala po zaslugi grofa Brandisa okoli leta 1862, v času, ko so prevladovali historični slogi. Stavbo obdaja park, sredi katerega stoji kamnit baročni kit svetega Janeza Nepomuka.

Slika 1: Slivniški dvorec (Vir: <https://www.hoce-slivnica.si/vsebina/slivniski-dvorec---kulturne-znamenitosti-obcine-hoce---slivnica>).

3.1.2 Grob talcev

Med drugo svetovno vojno so se v Slivnici pogosto pojavljali partizani. V letu 1944 so bili skoraj vsakodnevni gostje. Najusodnejša je bila akcija 13. 11. 1944, ko je 15 partizanov napadlo Slivnico, odpeljali so župana in njegovega nameščenca (oba pripadnika nemškega rajha).

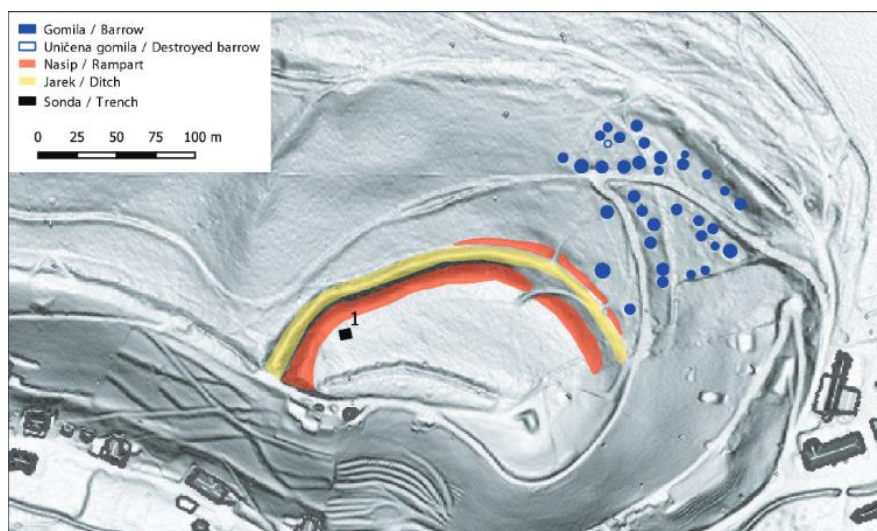
Zaradi tega dogodka so Nemci v Čreti pri Slivnici 6. 12. 1944 ustrelili 20 talcev. Na tem mestu stoji danes skupen grob in spominsko obeležje.

Slika 2: Grob talcev (lastni vir)

3.1.3 Gradišče – utrjena višinska naselbina Čreta pri Slivnici

Višinska naselbina nad Čreto je v bajkah s tega območja omenjena kot gradišče. Prazgodovinsko oz. železnodobno gradišče je nameščeno na okoli 350 m visokem pohorskem grebenu nad Čreto in Slivnico, pripadajoče gomilno grobišče pa se razprostira ob njegovem pobočju. Gradišče je ovalno oblikovano in meri 220 x 130 m. Na gozdnem delu ga obdajata jarek in nasip, na južnem delu, kjer so vinogradi, pa je ta okop v veliki meri že uničen. Površinski sledovi naselitve niso vidni. Gomilno grobišče pod gradiščem je delno sočasno z njim, nekatere gomile pa so iz rimske dobe (1. stol. n. št.). Nekropola obsega 35 gomil, od teh sta bili dve že raziskani, nekatere so poškodovani kolovozi, vse pa so zelo ogrožene. Najdišče je redki predstavnik kompleksne in razmeroma neokrnjene celote, je pomemben krajinski element in predstavlja arheološki spomenik v prvotni legi.

Slika 3: Čreta pri Slivnici na senčenem digitalnem modelu reliefa z označeno sondo 1. (Vir: http://av.zrc-sazu.si/pdf/70/AV_70_17_Cresnar_Vinazza.pdf)

3.1.4 Slivniški ribniki

Zahodno od ceste Hoče-Slivnica na robu prostranega Hočkega gozda, ležijo Slivniški ribniki, ki so nastali umetno. Zanimiva je njihova vodna in poplavna vegetacija. Tu uspevata redki rastlini: Evropska gomoljčica (*Pseudostellaria europaea*) in vodni orešek (*Trapa natans*). Ribniki z okolico so življenjski prostor številnim ptičem, predvsem pa različnim dvoživkam, od katerih je potrebno omeniti žabo česnovko (*Pelobates fuscus*), ki je v Sloveniji zelo redka in je ogrožena vrsta. Velik pomen za naravo ima celoten

Hoški gozd v zaledju ribnikov, kar dokazuje v Sloveniji izredno redka črna štoklja, ki v njem občasno gnezdi. Za Slivniške ribnike velja poseben varstveni režim. Zaradi svojih posebnosti so ribniki pomembni za biotop, znanstveno-raziskovalno in učno-vzgojno dejavnost ter ribogojstvo. Trije Slivniški ribniki niso priljubljeni le med ribiči in številnimi ptiči ter dvoživkami, ampak tudi med sprehajalci.

Slika 4: Slivniški ribnik (Vir: <https://www.geago.si/sl/pois/9509/slivniski-ribniki>).

4 MLADINSKI TURIZEM

Mladinski turizem je izredno pomemben segment turizma, ki je bil v preteklosti mnogokrat pozabljen. Danes predstavlja najhitreje rastočo dejavnost znotraj turistične industrije: leta 2015 je zavzemal 20 % mednarodnih potovanj, zato je postal središče preučevanja raziskovalcev, tržnikov, oblikovalcev politik, prostorskih načrtovalcev in drugih turističnih akterjev. Ima velik potencial, saj predstavlja splet socializacije, izobraževanja, kulture, vzgoje in rekreacije. Mladi ustvarjajo nove trende potovanj, saj na svetovni turistični zemljevid postavijo doslej nepoznane in neodkrite kraje. Ker so največji in najbolj usposobljeni uporabniki tehnologije, odpirajo nove možnosti turistične promocije in marketinga. Ustvarjajo pomembno tržno vrzel, saj zaradi daljših potovanj zapravijo več denarja kot običajni turisti in svoj denar v večji meri porabijo na lokaciji destinacije, kamor potujejo. Zaradi manjše vpetosti v ekonomski sistem in odgovornosti jih globalni problemi (ekonomska nestabilnost, politični nemiri itd.) ne prizadenejo v enaki meri kot ostale turiste, večja je tudi verjetnost, da bodo ponovno obiskali isto destinacijo. Ker mladi v večji meri potovanja usklajujejo z delom, študijem in prostovoljstvom, krajem prinašajo večjo ekonomsko moč in so ponekod postali nenadomestljiv del gospodarstva.

Če na mladinski turizem pogledamo s širšega zornega kota, gre za dejavnost, ki združuje elemente turistične dejavnosti, izobraževanja in socializacije. Mladi vedno potujejo z namenom, bodisi želijo izkusiti in spoznati drugačno kulturo, se naučiti jezika, bodisi želijo doživeti lokalni življenjski slog in spoznati nove ljudi. Mladinski turizem zaradi finančno omejenega proračuna zaznamujejo rezervacije cenejših nastanitev in spontano sprotno načrtovanje, denar mladi rajši namenijo številnim dejavnostim, s katerimi spoznavajo naravno in kulturno dediščino oziroma doživijo pustolovščino. Njihovi potovalni motivi so v 83 % kulturnega značaja, 74 % adrenalinskega in 69 % izobraževalnega.

Vrste mladinskega turizma so:

- izobraževalni turizem,
- prostovoljski turizem,
- kombinacija dela in potovanja,

- kulturna izmenjava,
- športni in adrenalinski turizem.

V našem primeru pride v poštev športni in adrenalinski turizem, ki turiste spodbuja k vadbi in rekreaciji na določeni destinaciji. Največji športni dogodki v svetovnem merilu, ki se jih udeleži veliko število mladih, so olimpijske igre, svetovna prvenstva, prvenstvo ameriške Nacionalne nogometne lige (angl. The Super Bowl), UEFA Liga prvakov (najprestižnejše evropsko nogometno tekmovanje) in Wimbledon, ki je najstarejši teniški turnir na svetu. V Sloveniji so organizirane svetovno znane športne prireditve kot so Svetovni pokal v smučarskih skokih v Planici, tekme FIS v alpskem smučanju v Kranjski Gori (pokal Vitranc) in Zlata lisica v Mariboru. Tekmovalce iz vsega sveta privabijo tekaški in kolesarski maratoni, veslaške tekme na Bledu in regate na morju itd. Tudi v Občini Hoče-Slivnica se lahko pohvalimo s tekmovanji svetovnega kova. Že od leta 1963 potekajo na motokros progi v Radizelu motokros tekme državnega, evropskega in svetovnega formata.

5 ZGODOVINA DRUŠTVA AMD OREHOVA VAS

Zgodovina motokrosa v Orehovi vasi je tesno povezana z društvom AMD Orehova vas. Avto moto društvo Orehova vas je nastalo leta 1957. Pobudniki za ustanovitev so bili domačin Franc Fingušt, Stanko Šmirmaul in Jože Horvat, vsi navdušeni motoristi. Ravno v tistem času se je v Sloveniji začela razvijati motorizacija, saj je bilo vzdrževanje vozila ob pomanjkanju servisnih centrov zelo težavno. Tako so dobili idejo, da bi ustanovili društvo, kjer bi se zbirali ljubitelji motornih vozil in bi si med seboj v okviru tega društva pomagali. 27. aprila 1957 je bil v prostorih današnjega gostišča Lobnik na pobudo iniciativnega odbora prvi občni zbor. Udeležilo se ga je 22 vaščanov in takratni predstavnik AMZS Miro Školč, ki je predlagal, da bi se ustanovil samo krožek, ker AMZS ne bo dovolila ustanovitve društva. Vendar so vaščani z vztrajnostjo in veliko željo po nastanku društva to tudi dosegli. Ustanovnega občnega zbora se je udeležilo 22 vaščanov, ki so se vpisali v novo društvo AMD Orehova vas.

Najprej so člani po vasi pripravili predstavitveno vožnjo. Ekipa, ki je štela 3 osebna vozila in 6 motornih koles, je v vasi naletela na veliko zanimanje. Predvsem je vaščane zanimalo, če bo AMD Orehova vas izvajalo vozniški tečaj. Člani društva so od tovarne Pinus v Račah dobili star avtomobil in začeli izvajati tečaj za pridobitev vozniškega izpita. V naši osnovni šoli pa je potekalo predavanje o cestno prometnih predpisih. Na prvem tečaju je bilo prijavljenih 24 kandidatov, izmed katerih izpita nista opravila le dva. Izpitne vožnje so opravili po vasi. Po prvem tečaju se je zanimanje za vozniški izpit še povečalo.

V društvu so že od začetka delovanja dali poudarek na družabnih prireditvah. Prva prireditev v okviru društva je bila tombola. Glavna nagrada je bilo moško kolo. Prireditev je uspela, društvu pa je prinesla dobiček in nove člane. Po dveh letih od nastanka društva so dobili še en avto za opravljanje vozniškega izpita.

Kmalu se je pojavila potreba po lastnih društvenih prostorih. Za začetek jim je kmetijska zadruga Orehova vas odstopila eno sobo, v četrtem letu delovanja so dobili še lasten telefon. Že v letu 1960 se je govorilo o izgradnji lastnega doma, a pot do njega je bila še dolga.

Od leta 1963 je društvo prirejalo motokros.

Leta 1973 je bila proslava ob 15. obletnici društva. 15. 12. 1975 so pripravili slavje, na katerem je za glasbo poskrbela godba KUD Pošta iz Maribora, za program pa je poskrbela svečana akademija umetniških skupin.

Ob 20. obletnici tekmovanja, 22. 4. 1977, so proslavo pripravili ob mednarodni dirki, zato so bili prisotni številni gostje pobratenih društev in iz društev, s katerimi je imelo društvo AMD Orehova vas prijateljske vezi.

Proslava 25. obletnice AMD Orehova vas je bila predvidena od 7. do 9. maja 1982. Jubilej je bil predviden ob mednarodni dirki za svetovno prvenstvo in veliko nagrado Jugoslavije. Prijavljenih je bilo 30 tekmovalcev iz 4 celin in pričakovati je bilo zanimivo predstavo v motokrosu.

Tudi v nadaljnjem delovanju so pri AMD Orehova vas organizirali številne dirke za državno in republiško tekmovanje, ter tekmovanje evropskega in svetovnega prvenstva.

Aprila leta 1997 se je sestal občni zbor ob 40-letnici društva AMD Orehova vas. Glavna dejavnost društva je bila že od nekdanj moto šport, predvsem motokros. Do svoje štiridesete obletnice je društvo uspešno priredilo že preko štirideset mednarodnih tekmovanj. Za uspešne organizacije so člani AMD Orehova vas leta 1996 prejeli najvišje slovensko športno odlikovanje, Bloudkovo plaketo.

Leto 2007 je za AMD Orehova vas pomenilo 50 dolgih let delovanja. V tem času je društvo pridobilo svoj društveni dom, motokros progo v Radizelu, predvsem pa bogate izkušnje na področju prirejanja tekmovanj najvišjega ranga. Motokros je že od leta 1963 glavna dejavnost društva. AMD Orehova vas je ob svoji 50-letnici štelo 345 članov. V društvu je bilo preko 80 funkcionarjev, med njimi tudi nekaj z mednarodnimi licencami. Člani AMD Orehova vas so si zadali tudi v prihodnje organizacijo državnih in pokalnih prvenstev ter seveda mednarodnih dirk. Društvo je bilo pobrateno z društvi iz Francije, Nemčije in seveda Slovenije. S pobratenim društvom AMD Škofja Loka so ohranili stike vse do danes.

Dosedanji državni prvaki AMD Orehova vas:

Stanko Vesenjaka v razredu do 250 ccm (1966),

Ivan Golja v razredu do 125 ccm (1973),

Niko Šinkovec v razredu do 125 ccm (1975),

Drago Predan v razredu do 125 ccm (1976, 1977, 1978, 1979, 1980) in v razredu do 250 ccm (1981, 1982, 1983, 1984),

Silvin Vesenjaka v razredu do 250 ccm (1976),

Marjan Polajžar v razredu do 50 ccm (1977),

Marjan Zdovc v razredu do 125 ccm (1984),

Sašo Kragelj je kot član AMD Orehova vas osvojil 5 naslovov državnega prvaka, skupaj v karieri pa jih je 22.

5.1 Radizel – »svetovna kraljica vseh motokrosističnih prog«

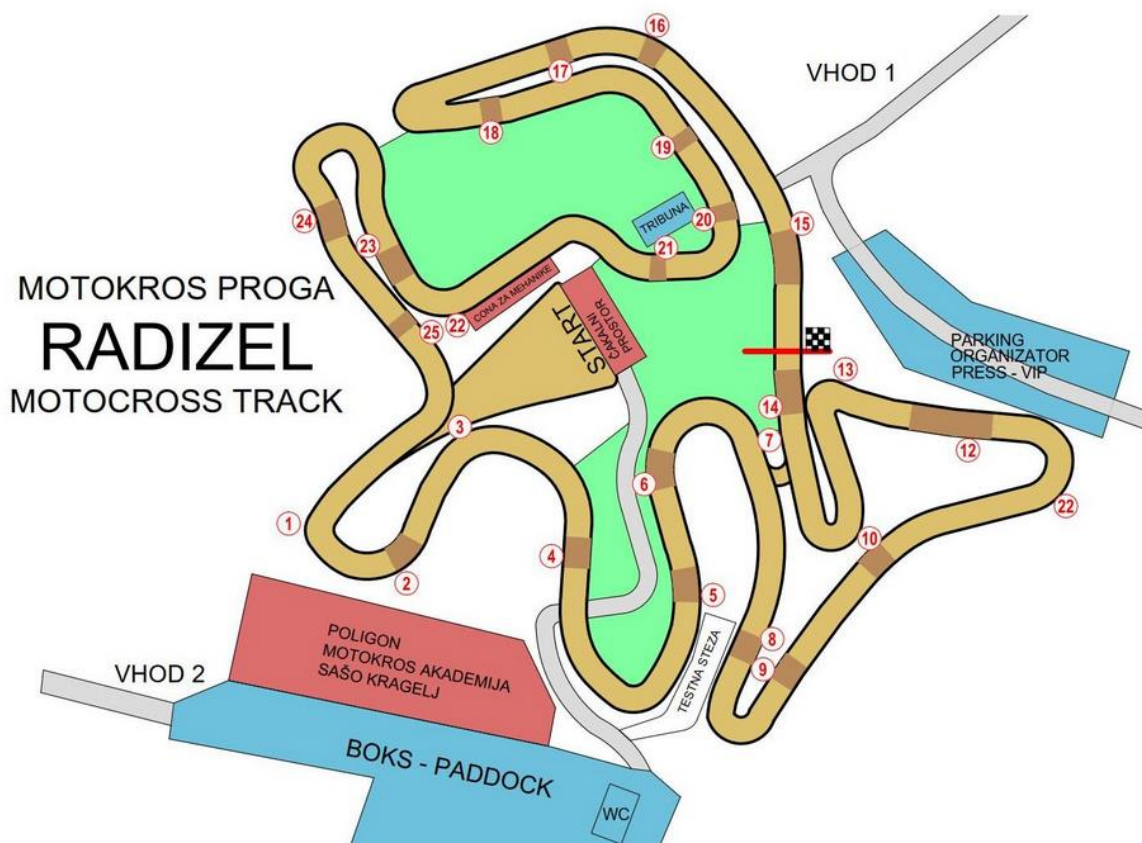
V Radizelu je 1840 metrov dolga motokrosistična proga. Tukaj prirejajo dirke že od leta 1963, proga pa je doslej gostila že 17 dirk za svetovno prvenstvo.

10. 5. 1970 se je odvijalo prvo svetovno prvenstvo na tej »legendarni« poti v Orehovi vasi. Na tekmovanju se je zbralo kar 30.000 gledalcev in 51 voznikov iz 19 držav, ki so vozili motorje težke 250 ccm. Zmagal je Belgijec. Najboljši Jugoslovan je bil član AMD Tržič Jože Zupin, tudi večkratni državni prvak. V organizacijo prireditve so bili vključeni številni domačini. Dirka je bila velik mejnik za AMD Orehova vas in ves slovenski motošport.

Žal se danes »proga srečuje« z mnogimi preprekami za organizacijo svetovnega prvenstva. Veliko je težav s sosedi, ki so si naknadno v bližini zgradili hiše, in jih motita hrup motorjev ter prah s proge. Ker ima Mednarodna motociklistična zveza (Fim) zelo stroge pogoje za organizacijo dirk, je le malo verjetno, da bo Orehova vas še kdaj gostila preizkušnjo za svetovno prvenstvo. Strokovnega potenciala je dovolj, želja je tudi močna, a potrebno je omeniti, da takšen projekt zahteva tudi velik finančni vložek.

Nekdanji vrhunski tekmovalec in kar 22-kratni državni prvak v motokrosu Sašo Kragelj (zdaj je trener in vodi motokrosistično akademijo) je o progi povedal:

»Kar zadeva infrastrukturo in konfiguracijo, je ena najlepših, kar sem jih v življenju prevozil. Pa tega ne mislim zato, ker je praktično na mojem domačem dvorišču, ampak preprosto zato, ker ima vse, kar proga za motokros mora imeti. Za tekmovalce in slovenske voznike je ena najzahtevnejših in ponuja dobro podlago vsem, da so lahko uspešni na dirkah v tujini. Radizel je svetovna kraljica vseh prog.«

Slika 5: Zemljevid proge (vir: <http://www.orehova-vas.com/wp-content/uploads/2022/06/MX-Radizel-Model.jpg>)

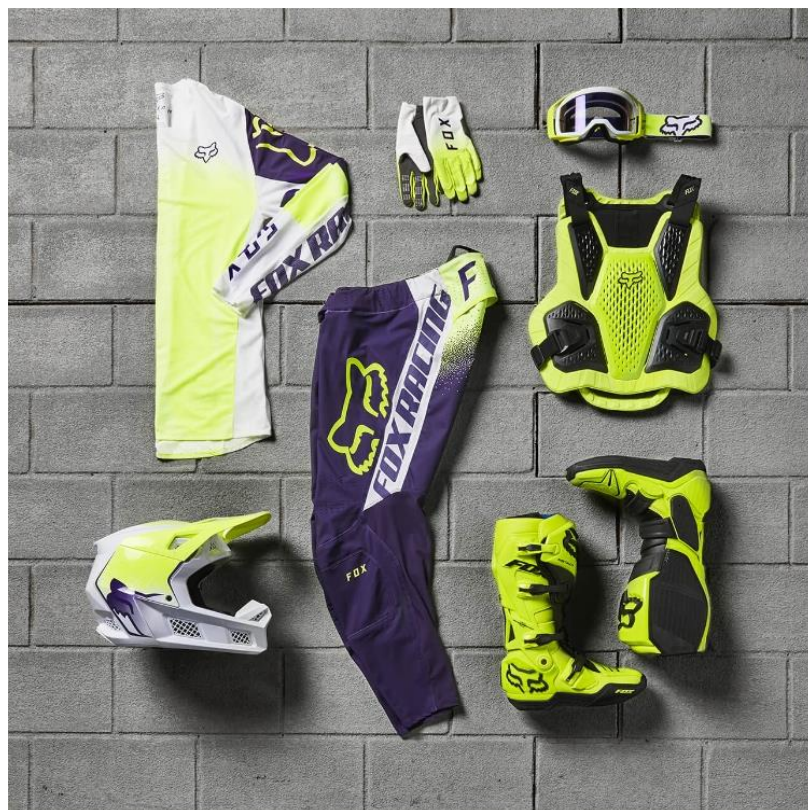
Svetovni prvak Tim Gajser tako najbrž ne bo imel možnosti, da bi nastopil na dirki za SP na domačem terenu, kljub temu da se je na tej progi na dirki za SP zdaj 26-letni Tim pri svojih zgolj štirih letih prvič predstavil motokrosistični javnosti. Zapeljal se je po progi, čeprav ni z nogami segel niti do tal, zato ga je moral oče potisniti, da je lahko startal.

5.2 Kaj je motokros?

Motokros je motociklistični šport, pri katerem skupinsko tekmovanje z motornimi kolesi poteka po urejeni in zavarovani progi z naravnimi ovirami, predvsem ovinki in grbinami.

Za motokros je potrebna zaščitna oprema, ki je posebej zasnovana za voznike motokrosa. Najpomembnejši kos zaščitne opreme je vsekakor čelada. Na voljo so čelade, ki prekrijejo celoten obraz, ter čelade z odprtim obrazom. Pomembni so tudi motokros škornji, motokros očala, dres, rokavice, opornica za vrat, telesni oklep, oporniki za kolena ter ščitniki za komolce.

Motokros je eden izmed fizično najzahtevnejših športov na prostem. Je šport, ki ga je treba jemati resno, saj lahko brez ustrezne opreme povzroči smrtno nevarne poškodbe.

Slika 6: Motokros oprema (vir: <https://www.foxracing.si/motokros/a1-honr-motokros-oprema-fox>)

5.3 MOTOKROS TEKMA KOT TRAJNOSTNI ŠPORTNI DOGODEK

Ko smo prebirali literaturo o zgodovini motokrosa, smo razmišljali, kaj bi lahko doprinesli k tako bogati tradiciji motokrosa v kraju. Spontano smo začeli razmišljati o lokaciji motokros proge in težavah, s katerimi se srečuje, da ne more organizirati tekmovanj svetovnega pokala. Osredotočili smo se na idejo trajnostnega športnega dogodka.

Oblikovali smo predloge za človeku in okolju prijaznejši športni dogodek, ki zajemajo ukrepe na področjih mobilnosti, hrane in pijače in ravnanja z odpadki.

Vemo, da veliko toplogrednih izpustov nastane zaradi prevozov obiskovalcev in športnikov. Ker je motokros sam po sebi šport, ki povzroči določeno onesnaženost v zraku, predlagamo, da bi to zmanjšali na račun prihoda obiskovalcev. In sicer tako, da bi obiskovalce spodbujali, da se na dogodek pripeljejo z javnim prevozom, torej z vlakom ali avtobusom. Tako bi rešili tudi težavo s parkirnimi mesti.

Naslednji razmislek se nanaša na gostinstvo. Ponudba na športnem dogodku se naj usmeri na domače pridelano in sezonsko hrano in servira s čim manj embalaže, saj je najboljši odpadki tisti, ki ne nastane.

Pri načrtovanju prireditve in ponudbe na njej je potrebno razmisliti o nepotrebni embalaži in izdelkih, ki se jih ne da reciklirati. Za odpadke, ki bodo vseeno nastali, naj bodo postavljeni zabojniki za ločevanje s sporočili o primernem ločevanju.

6 ZGODBARJENJE KOT SMER TURISTIČNEGA RAZVOJA V SLOVENIJI

Idejo za rekreacijsko vilinsko pot smo dobili v zgodbarjenju. S pomočjo literature smo ugotovili, da je Agencija SPIRIT (iz Sektorja za turizem) leta 2013 pristopila k projektu »Identifikacije in razvoja zgodb za oblikovanje in trženje turističnih produktov in destinacij«, v katerem je analizirala stanje na področju zgodb v Sloveniji – od lokalne, preko regijske do nacionalne ravni. Skozi smernice za razvoj in trženje zgodb ter njihovo pretvorbo v turistične produkte spodbuja ves turistični sektor k uporabi zgodbarjenja kot strateškega trženjskega in operativnega komunikacijskega orodja za povečevanje konkurenčnosti produktov in destinacij. Odkrili so, da zgodbarjenje, kljub velikemu naboru zgodb, še ni tržno razvito.

Za vzgled smo si vzeli zgodbo o potopljenem zvonu na Bledu, Kekčeve prigode v Kranjski Gori in Pikin festival v Velenju. Med Pohorskimi bajkami in Mariborskimi vedutami smo iskali stičišče, ki bi predstavljalo našo zgodbo. Našli smo ga v bajkah o gradišču na obronkih Slivniškega Pohorja, natančneje v Čreti nad Slivnico.

7 REKREACIJSKA VILINSKA POT

Ko smo ugotovili, kaj je mladinski turizem, katere vrste le-tega poznamo in kako zelo je pomembno za naravo, domačine ter zanamce, da stremimo k ohranitvi okolja, smo se odločili za tematsko pot, ki gradi zgodbo okoli gradišča v Čreti ter bajeslovnih prebivalcih, torej vilah. Zato smo pot poimenovali vilinska pot.

Prevetrili smo kulturne in naravne znamenitosti kraja. Vsak je zarisal svojo pot, katero smo predstavili drug drugemu. Ker nas je veliko, ki radi beremo, smo se kaj hitro navdušili nad rekreacijsko potjo, na kateri bi po delih (postajah) spoznavali zgodbe s Slivniškega Pohorja. Osredotočili smo se na bajke o gradišču (Priloga) – arheološkem prazgodovinskem najdišču nad Slivnico. Seveda smo upoštevali, da veliko ljudi privabi pohodna pot zaradi narave in pozitivnega učinka na telo, in ne zaradi zgodbe, zato smo rekreacijsko pot načrtovali z dodatno popestritvijo vaj za krepitev telesa.

Rekreacijska pot se lahko začne na dveh mestih, ali pri motokros progi ali pri Slivniškem gradu. Z motokros proge nas pot pelje po Kolmanovi cesti do Slivniškega gradu, kjer si obiskovalec lahko ogleda čudovito grajsko poslopje ter napravi raztezne vaje za ogrevanje telesa. Pot nadaljujemo do groba talcev, ki je spominsko obeležje na dogodek med II. svetovno vojno, ko je okupator iz maščevanja umoril skupino 20 talcev. Od spomenika krenemo pri tabli gradišče navkreber v gozd. Pot nas pelje po neokrnjenem gozdu vse do prazgodovinskih gomil. Na tej poti smo načrtovali postavitev treh tabel, na katerih bi pohodniki prebrali 2 bajki o vilah, ki so živele na tem območju in pomagale kmetom. Na vrhu, kjer je gradišče, bi postavili tretjo tablo z bajko o prazgodovinskem gradišču. V bližini bi postavili še tablo za raztezanje telesa, saj se po hoji v hrib prileže raztezna vaja. Prijetno utrujen obiskovalec se vrne po poti nazaj do groba talcev in nadaljuje pot po gozdni cesti do Slivniških ribnikov, našega »vodnega bisera«. Na tej gozdni poti načrtujemo postavitev dveh tabel z bajkami o gradišču in eno s telesnimi vajami. Pri ribnikih predvidevamo postavitev 3 tabel z vajami za telo. Ob ribnikih je možno posedeti, si napolniti »baterije« s pogledom na Pohorje in poslušanjem ptičjega petja. Okolica ribnikov je pravi kraj za sprostitev in umik od vsakdanjega vrveža. Od ribnikov nas pot pelje po sprehajalni poti do naše

šole, od koder se po Polanski cesti vrnemo nazaj na izhodiščno točko, to sta Slivniški dvorec ali motokros proga.

Rekreacijska vilinska pot je dolga 6,5 kilometra. Povprečen sprehajalec oz. pohodnik jo prehodi v 1 uri in 25 minut.

Menimo, da je idealna pot za mlade ljudi, ki želijo narediti nekaj zase in za svoje telo. Ponuja tako vzpon na hrib kot ravninsko sprehajalno pot. Na njej se lahko dodatno razgibaš s pomočjo vodenih vaj na tablah. Nudi mir in tišino v objemu gozda ter sprostitvev ob jezerih, kjer lahko vidimo tudi redke in zaščitene živalske vrste. In nenazadnje nas popelje v pravljичni vilinski svet in nenavadnih dogodkov.

Slika 7: Rekreacijska vilinska pot

7.1 Razvojne možnosti Vilinske poti

V predlogu je zasnovana rekreacijska pot, ki bi jo lahko v prihodnosti razširili. Z dodatnimi sredstvi bi lahko prepoznavnost povečali tako, da bi:

- na zgodovinskih točkah, mimo katerih vodi vilinska pot, postavili table, ki bi podrobneje opisovale dogajanje in objekt v kraju.
- Po vilinski poti bi po drevesih namestili npr. vilinske znake, ki bi olajšali sprehod obiskovalcem, ki bi se na pot podali sami, brez zemljevida ali mobilne naprave v roki.
- Za dodatno prepoznavnost poti bi razvili logotip rekreacijske vilinske poti, s katerim bi tržili izdelke povezane s potjo.
- Za lažjo orientacijo in večjo aktivnost bi v okviru poti razvili aplikacijo, ki bi obiskovalce vodila po posameznih točkah rekreacijske poti v obliki sobe pobega na prostem.
- Za večjo prepoznavnost poti in s tem tudi Slivnice, bi k sodelovanju povabili lokalne gostince in razvili tematsko jed, npr. vilinsko rezino ali vilinsko vino.
- Prevod rekreacijske vilinske poti (brošur, tabel, bajk itd.)

7.2 Stroški izvedbe poti in promocijskega materija

Izhajali smo iz cen sestavin, ki jih potrebujemo za izdelavo tabel za postavitve, na katerih bodo ali bajke ali predlagane vaje za vadbo.

Strošek izdelave lesenih tabel na poti:

Cena lesenih plošč: 3-slojna lesena plošča, dimenzije 1200x400 (iz katere dobimo 3 table) = $32,95 \text{ €} \times 2 = 65,90 \text{ €}$

Cena lesa za okvir table: kotna zaključna letev = $3,99 \text{ €} \times 40 = 159,60 \text{ €}$

Cena vijakov: 8,49 €

Cena lesene podkonstrukcijske letve = $5,95 \text{ €} \times 10 = 59,5 \text{ €}$

Table bi izdelali učenci pri uri tehnike in tehnologije, zato je ta strošek izdelave enak nič.

Strošek lesenih informativnih oz. vadbenih tabel = 293,49 €

Strošek promocijskega spominka oz. spominske majice:

Izdelava majic z motivom vile na motorju za motokros = 15 €/kos

7.3 PROMOCIJA IN TRŽENJE

Promocijo rekreacijske vilinske poti bomo izvajali na vseh motokros tekmah v Orehovi vasi ter na občinskih prireditvah. Poudarjali bomo prepletenost tradicije z zdravim življenjskim slogom.

Poleg promocije v živo se bomo lotili tudi spletnega oglaševanja na socialnih omrežjih Tik Tok, Instagram, SnapChat in Facebook.

Pot ni tržnega značaja, saj je postavljena v naravo in je namenjena vsakomur, ki da nekaj nase in svoje zdravje, ki obožuje naravo in odkrivanje skritih koticov ter spoštuje kulturno-zgodovinsko dediščino naših prednikov.

8 ZAKLJUČEK

Za nami je zanimivo popotovanje v čas, ko so na Slivniškem Pohorju še živele vile in pomagale kmetom. Zaradi spremenjenega in vedno bolj naprednega načina življenja so se te vedno bolj umikale stran od ljudi, dokler niso krajev dokončno zapustile. Slivničani so ostali »sami«, odvisni od svojih rok in dela. Pravijo, da delo krepi človeka, gibanje pa duha, zato ni čudno, da so se ljudje čez čas začeli združevati v različne interesne skupnosti, ena izmed teh je bila tudi motociklistična, ki je prav v Orehovi vasi ena močnejših v Sloveniji. S spoznavanjem zgodovine motokrosa in njegovega pomena za kraj ter z branjem bajk o Slivniškem Pohorju smo povezali zgodbo preteklosti s sedanjostjo in ponudili rekreacijsko vilinsko pot, ki bo povabila mlade in druge obiskovalce motokrosa na potep po stopinjah planinskih vil.

V nalogi je predstavljena dokaj nova oblika turizma, zgodbarjenje, kot možnost turističnega razvoja v kraju. Zgodbarjenje oz. storytelling je v svetu že uporabljeno in uveljavljeno tržno orodje v turizmu.

Želimo, da se bodo naključni obiskovalci z navdušenjem in radovednostjo podali na sprehod po našem koščku sveta, ter se z veseljem vračali znova in znova, bodisi zaradi nabiranja kondicije bodisi zaradi lepe narave.

9 VIRI IN LITERATURA

1. https://www.hoce-slivnica.si/files/other/news/166/52857_379136-1%20Ob%20Dina%20Ho%20De-Slivnica-strokovne%20podalge.pdf, na dan 10. 2. 2023.
2. <http://www.orehova-vas.com/>, na dan 2. 2. 2023.
3. <https://www.dnevnik.si/1042929775>, na dan 15. 1. 2022.
4. <https://www.hoce-slivnica.si/znamenitosti>, na dan 10. 2. 2023.
5. SPIRIT Slovenija, Sektor za turizem. 2013. Zgodbe v slovenskem turizmu.
6. https://www.slovenia.info/uploads/dokumenti/Zgodbarski_priroATnik_-_celoten_31.1_17646.pdf, na dan 15. 1. 2022.
7. Haramija, D. (2011). Mariborske vedute. Pripovedke o Mariboru in okolici. Maribor: Založba Pivec.
8. Haramija, D. (2011). Mariborske vedute II. Pripovedke o Mariboru in okolici. Maribor: Založba Pivec.
9. Tomažič, J., Beranek, J., Tomažič, G. (1990). Pohorske bajke: Mohorjeva družba: Celje.
10. Tomažič, J., Beranek, J., Tomažič, G. (1990). Pohorske pravljice: Mohorjeva družba: Celje
11. Barbič, A., (2005). Izzivi in priložnosti podeželja: Fakulteta za družbene vede: Ljubljana.
12. Cigale, D., Gosar, A., (2018). Značilnosti in težnje razvoja turizma v Sloveniji. V: Cigale, D., Lampič, B., Potočnik Slavič, I., Repe, B. (ur.). Geografsko raziskovanje turizma in rekreacije v Sloveniji: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani: Ljubljana.
13. Jerina, A., (2021). Nove priložnosti za družinski in mladinski turizem v občini Cerklje na Gorenjskem. Diplomsko delo oddelka za geografijo. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Priloga

Bajke o gradišču

ZGODBA 1:

Na zelenem pohorskem vrhu leži še dandanes gradišče, kjer je v starih časih bojda stal prelep grad, ves skrit v smrekovju in borovju. V tem skitem gradu so takrat živele planinske vile. V tihi mesečini so prelepo prepevale in plesale svoj vilinski ples. Kdor ni bil hudokletnega srca, je lahko poslušal njihovo petje ter gledal vilinsko kolo. Brž ko so vile v svoji bližini začutile kakšnega hudobnega človeka, pa so takoj utihnile in se umaknile v svoj grad .

Tam blizu vilinskega gradu je prebival pohorski kmet. Bil je njihov sosed in kot kralj je živel na svoji zemlji. Kmet je gospodaril, kmetica je gospodinjala: on na poljih in po goščah, ona pa v hiši in v hlevih, kjer je kravarica molzla krave, svinjska dekla opravljala svinje in volar krmil vole ter jih ščetkal. Ovčar in pastirička sta gonila svoje ovce na pašo, na ostali zemlji pa so kmetu delali kočarji in kočarke, drvarji in drvarke ter viničarji in viničarke. Vsi ti so mu obdelovali zemljo, da je boljše rodila, za svojo plačo so prejeli vsak po en ogon za krompir in zelje.

Kmet in kmetica sta imela vsega na voljo: žita, moke in kruha, svinj, mesa in masti, krav, mleka in masla, ovc, jagnjičev in volne, lanu, prediva in platna.

Nekoč je prišla k temu kmetu planinska vila iz gradišča, oblečena v belo tenko oblačilo, ter ga prosila; » O, naš ljubi sosed, daj nam nekaj pšenice in moke, da si bomo lahko za praznike spekle kruha.«

Kmet je tedaj brž poklical svojo ženo in ji dejal; »Daj ji moke! «

»Seveda ji bom dala, saj tem divjim ženam se človek neki ne sme zameriti. «

Nato je v ovčji meh nasula belčke pšenične moke, poklicala še hlapčka in mu velela, naj ga takoj in ročno ponese na gradič vilam.

»Kako si dobra kmetica in naša soseda! Da le nebi te moke nikoli pogrešala! V jeseni pa posej ono dolgo nivo z ozimno pšenico!« Tako je rekla in s hlapčkom odšla. Kmet

in kmetica pa sta vedela, da jima je vila z gradišča dala dober svet, ki ga človek more spolniti, če noče biti nesrečen. In res, ko so v jeseni na dolgi njivi izkopali krompir, preorali in povlačili, so posejali ozimno pšenico. Čez mesecu dni pa je k pohorskem kmetu prišla že druga vila z gradišča.

»O, kmetica in sosedu, ali imaš kaj mleka in masla za nas? Zelo ti bomo hvaležne!« jo je prosila. Seveda ji kmetica ni upala odreči. »Imam, bom dala in še rada. Kravarica kar prinesi vedrico mleka, latvico smetane in piskrič masla! Kadar pa boste drugič mleka in masla željčne pa zopet pridite! «

»Kako si dobra kmetica! Da le nikoli nebi pogrešala mleka in masla!« In je s kravarico odšla na gradišče.

Čez mesec dni pa je po pohorski planini zapadel sneg in bilo ga je neki do pasu. Tedaj pa so se z gradišča bližale kar tri planinske vile. Zaradi snega so jim krila tako zmrznila, da so bile videti kot trije sneženi zvonovi. Noge so se jim globoko vdirale in pri vsaki stopinji so njihova okrogla krila zapela kot srebrni zvonovi iz daljave. Kmet in kmetica sta jih že od daleč ugledala skozi okno, zato sta jim hitela po stopnicah naproti in jih povabila noter.

»Pridite k nam v hišo, da se na peči malo pogrejete!«

In res vile so šle rade v hišo in so sedle na toplo peč, s katere je bil kmet pognal vse ovčarje in pastirčke. Kmetica pa je ročno prinesla cel hleb zmesnega kruha, s krušnim nožem zarisala po njegovem hrbtu križ ter jim ga ponudila.

»Le odrežite si krajček, če ga ima katera rada. No, le jejte!«

Vile so si odrezale vsaka precejšen kos kruha ter poprosile: »O dobra kmetica in naša sosedu, ali imaš kaj ovčje volne odveč, pa bi nam jo dala, da bi si spredle nekaj preden in napletle nogavic, ko je taka zima!«

»Rada, rada! O saj imamo več, kot rabimo za domače!«

Šla je na podstrešje in snela s smrekove sušice nekaj lepih in najbolj belčkih preden ter jim jih dala.

»Nate, pa si spletite nogavice!«

»Da le ne bi nikoli pogrešali te volne!« se je zahvalila prva vila. Druga vila pa jo je poprosila: »O naša sosedica, ali imaš kaj domačega hodnega platna? Naša krila so tako tanka in mrzla, saj smo jih bile stkale iz jutranje in večerne meglice.«

Kmetica je takoj obljubila, četudi jo je kmet začel čudno pogledovati. Z očmi ga je opomnila, češ da se vilam človek ne sme zameriti! In iz hišice je prinesla celo balo hodnega platna.

»Da bi tudi tega nikoli ne pogrešala, ker si ga nam dala!« je rekla druga vila. Tedaj pa jo je poprosila še tretja:

»O dobra kmetica, naša sosedica! Ali imaš kaj svinjske masti, mesa in klobas za praznike?«

Tedaj je kmet svojo ženo grdo pogledal, češ naj jim nikar ne da preveč! Žena pa tega ni hotela videti ne razumeti in je brž prinesla iz črne dimnice svinjskega mesa in klobas, ki so se na leskovih palicah pod stropom v dimu lepo vojile. Iz hišice pa je prikotala še dišečo mast.

»Da le vsega tega nikoli ne bi pogrešala!« se je zahvalila tretja. Začele so se odpravljati, vsaka s svojim darom, a kmetica jim ni pustila nositi. Volarju je velela, naj zapreže par volov v velike sani ter vile z vsem skupaj odpelje na gradišče. In res, vile so se zelo rade spravile zadaj na sani. K nogam pa so jim naložili vse, kar so bile naprosile. Zahvalile so se še enkrat; Volar je s svojim bičem zapokal nad voli in sani so počasi drsele proti belemu gradišču.

Čez zimo jih ni bilo več na spregled.

Zmladleta pa je prišla prva vila k kmetu na njivo, prav ko je oral. Pokazala mu je zelo travnat ogon.

»Tega globoko preorji in posej z lanenim semenom!« mu je rekla ter odšla.

Niti kmet niti kmetica nista bila s tem svetom zadovoljna, ker bo lan najbrž preveč travnat. Toda vilin svet sta vendarle ubogala. Ogon so globoko preorali, zelene važe in ruše so zmetali v razgon in na mejo, potolkli s kiji grude, vse lepo pograbili kot vidne grede, ter sejali lan.

Kmalu je prišla druga vila in velela:

»Ovčar in pastirčka naj gonita ovce na naš gradič na pašo!«

In res, odgnala sta jih tja.

Pa je prišla še tretja in svetovala:

»Semle posejte korenje in repo; na to njivo pa sadite krompir, da bodo v jeseni in pozimi vaše svinje debele!«

Vse so tako posejali in posadili, kakor so jim rekly divje žene z gradišča.

Zmladleta je deževalo, ravno prav je streglo sonce in vse je raslo, da je bilo veselje gledati. Ozimna pšenica je poganjala vedno višje, že je cvetela in pohorski veter je gnal čez njo zelene valove. Krompir so neko noč okopale in ogrnile vile z gradišča in kmalu je tudi ta zacvetel. V svetli mesečini noči pa so iz plevela in trave rešile še korenje, repo in lan, saj so ljudje govorili, da se vile kot plevice zelo rade valjajo po pomladni zemlji in rasti. Tudi lan je neko rosno jutro modro zacvetel, kot bi bile planinske vile stkale iz modre mesečine dolgo platno ter ga položile na travnik, da ga obelita jutranja rosa in zarja... Neko poletno noč so vile požele vso zrelo pšenico: klasje je bilo veliko, zrnje pa kleno in debelo kot še nikoli. Lan se je visoko pretegnil in tudi tega so popipale, zruvale po pešičkah ter ga položile v dolgih vrstah po travniku. V jeseni se je iz vsakega krompirjevega groba zvalil debel krompir, po ogonih pa je bila sleherna luknja polna korenja in repe.

Ko pa je za bogato jesenjo spet prišla zima, sta imela pohorski kmet in kmetica vsega dovolj in še preveč: pšenice, moke in kruha, debelih pitanih svinj, mesa, masti in klobas, mleka in masla, volne in hodnega platna. Še dolgo so ljudje pripovedovali o tej letini, kakršne nista imela prej ne kdaj pozneje.

Ko pa je bilo sčasoma na pohorski planini vedno več hudobnih ljudi, ki so se dobrim vilam posmehovali in se iz njih norčevali, so neke noči planinske vile z gradišča odšle neznano kam. Od takrat jih nihče več ni videl.

Dobri ljudje pa se jih še dandanes spominjajo, ter pripovedujejo o njih razne bajke in pripovedke, zlasti pa poudarjajo, kako so bile dobre. Jeseni in zmladleta so se med seboj razgovarjale, kdaj, kje in koliko naj kmetje sejejo. Presenečen je bil oni kmet, ki

je to od vil sam slišal, ali pa mu je to povedal kdo drugi. Če je kmet ubogal njih svet, je v jeseni imel preobilno letino. Spomladi pa so kdaj rade prihajale na njive pomagat plevicam pleti lan, v katerem so se rade valjale. Poleti so često pomagale žanjicam žeti pšenico in rž, večkrat pa so ju v zahvalo požele kar same. Kadar pa je pritisnila huda pohorska zima, tedaj so bile pogosto prisiljene, da so prišle k sosednjim kmetom prosit hrane, čeprav so jih velikokrat s tem le preizkušale, če so radodarni in dobrega srca. Take so bile planinske vile z zelenega gradišča!

ZGODBA 2:

Ko so planinske vile zapustile svoj vilinski grad, je ta ostal le malo časa prazen. Na gradišču je za njimi prebival divji lovec, velik, zelen možak, ki je v svojem življenju nekoč v jezi ustrelil v božjo martro. Za kazen pa je morala njegova duša loviti s svojimi divjimi psi »divji lov«.

Divji lovec je bil sicer neviden, le njegovo senco so nekateri že opazili, kakor tudi njegove divje pse, ki so imeli pravzaprav le pasjo glavo na senčnem telesu, iz gobca pa so jim švigali plameni...

Kadar se je pripravljalo k nevihti, tedaj so ljudje često slišali, kako je divji lovec klical svoje divje pse:

»Utata, utata, utata!« in so govorili: »jih že druž kliče, svoje pse, za divji lov!«

Kadar pa je lovil in gnal svoj divji lov po zelenih vrhovih, je vedno nastal tak vihar, da so se drevesa s svojimi vrhovi priklanjala do tal. Po gošči je pokalo drevje in lomile so se veje. Vmes pa je bilo slišati silno streljanje.

Človek se je tedaj moral dobro skriti ali pa takoj leči na zemljo, kajti gorje mu, če bi ga videl divji lovec; zagnal bi vanj svojo sekuro, ki jo je metal po goščavi v razna debla. Tudi njegovi psi so bili močno nevarni, ker so se človeku takoj zagnali pod noge, nato pa ob njem nenadno visoko zrasli, da so bili često višji od človeka!

Da so se pravi lovci ubranili divjega lovca, so na svoje lovske hiše in kočice obešali jelenje ali srnjakovo rogovje. V bližino take kočice si divji lovec ni upal, ker bi si v rogovju raztrgal svojo dušo... Rešen bo ta nesrečnež šele takrat, ko se bo rodil otrok, ki se divjega lovca ne bo ustrašil; ki ne bo pred njim niti zbežal niti legel na zemljo.

Ponoči pa se duša divjega lovca često sveti kot lučka, ki pa bi takoj ugasnila in izginila, brž ko bi si kdo drznil iti tja na gradišče.

ZGODBA 3:

Pastirske bajke in pravljice pa pripovedujejo o tem gradišču še mnogokaj.

Nekoč so pasli htinjski in turški pastirji po gradišču svoje pohorske ovce in drugo živad. Sredi gradišča je bila neki tako globoka jama, da je kamenje precej časa padalo, preden je padlo na dno. Pastirji so začeli metati v to jamo kamenje ter so prisluškovali, kdaj bo udarilo ob pregloboka tla in kdaj se bo začul zamolkel padec iz globine.

Ko so pa drugo jutro zopet prignali živad na gradišče, je vse tisto kamenje ležalo okrog one jame, kakor bi bil na polju izril krt svojo krtino.

ZGODBA 4:

Nekoč je neka pohorska dekla zelo zgodaj šla mimo tega gradišča v mlin. Bilo je tako zgodaj, da se doma niti umiti ni imela časa.

Na robu gradiščanskega gozda pa je zagledala zelenega moža, ki je nad kadjo v rešetku ščenil zlate denarje. Ko je dekla to videla, je od začudenja in strahu kar obstala.

Zeleni mož pa ji je tedaj zaklical:

»Rosi, rosi in trikrat zajmi!«

Dekla se je tega tako ustrašila, da je sprva bila vsa trda kot bukev, šele nato jo je odkurila, kakor so jo noge nesle.

Zelenec je pa za njo zaklical:

»O, dekla, ko bi se bila zjutraj rosila, ko bi potegnila z roko po rosi in potem po licu, bi sedaj dobila ves zaklad in mene rešila. Tako pa se ni še izcimilo niti eno seme za smreko, ki bo dalo les za zibelko, v katerem se bo zibalo in raslo otroče, ki bo mene rešilo!«

Dekla pa teh zelenčevih besed ni več slišala in tudi zelenca samega ni videla nikoli več.

ZGODBA 5:

Pred desetletji je zgodovinar preiskoval to čudno gradišče.

Gozdni delavci so podrli tam rastoče smreke in borovce ter prekopali rodo zemljo. Ko so jo premetali že do kolena globoko, je zgodovinar našel temeljno kamenje starih koč, razbite lonce ter razno kamnito orodje in orožje. Iz vsega izkopanega pa je razbral sledeče:

V pradavni dobi je na tem gradišču živel človek gradiščar, ki si je na kamnitih temeljih postavil preproste koče iz neobtesanih debel. Stene je prepletel z vejami, špranje pa zadela z mahom in jih zamazal z ilovico. Streho je pokril s smrekovo skorjo, z vejevjem, praprotjo in lasano. Lovil je divje živali ter si jih krotil s tem, da je ulovljene zaprl v ogrado; posebno mladiče goveda, ovc, koz in svinj... Na krčevinah je sejal pšenico, rž in oves, zrnje pa je drobil v kamnitih skledicah ter pekel kruh... Gradišče pa je zadela velika prirodna nesreča, ker je v zemlji vse to zogljenelo v žgani ilovici.

Ljudje pripovedujejo, da sta v tistih časih prišla v te gozdove dva brata ter si postavila vsak svoj grad, ki je bil drug od drugega oddaljen le pol ure. Zaradi lova in ukročene živine sta se tako zasovražila, da sta napadla drug drugega. Na okopih in nasipih so se njuni hlapci branili in borili z dolgimi drogovi in ognjem. Gradišči sta pogoreli do tal, le oglje in žgana ilovica sta ostala poleg črepinj in obdelanih kamnov v zemlji... Ta globoka jama sredi gradišča, ki se vidi še dandanes, pa je bila vodnjak...

Stoletja so že od tedaj pretekla in požgani gradič je preraslo drevje in trava...

Po zaraslem gradišču pa pohorski pastirji in pastiričke zopet pasejo svoje ovce in živad, se igrajo ter mečejo v jamo, ki je že precej zasuta, kamenje.

Tako sta se nekoč igrala dva pastirja okrog te jame. Da bi bila pri igri gibčnejša, sta se sezula. Med igro pa sta se stepala in prvi pastir je v jezi pograbil čevelj svojega nasprotnika ter ga vrgel v jamo sredi gradišča.

Drugi pastir si je ročno urezal dolgo palico, rajo, in skušal z njo najti ter izvleči svoj čevelj. Toda zaman je bil ves trud! Čevlja ni našel. Začel je milo jokati.

Tedaj pa mu je nekdo pomolil njegov čevelj iz jame. Ves vesel je skočil in ga zgrabil. Ko pa se je hotel obuti, je ostrmel. Čevelj je bil poln zlata!